

СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА

УДК 376

DOI 10.12958/2227-2844-2024-5(364)-78-85

Звєкова Вікторія Корніївна,

кандидатка педагогічних наук, доцентка,

доцентка кафедри загальної педагогіки і спеціальної освіти

Ізмаїльського державного гуманітарного університету,

м. Ізмаїл, Україна.

vikazvekova19@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-6044-8814>

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ПРОБЛЕМИ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Сучасна система освіти прагне забезпечити рівень можливостей для всіх дітей, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей і потреб. Одним із найбільш актуальних напрямів у цій сфері є розвиток творчого мислення в дітей з особливими освітніми потребами (далі – ООП). Творче мислення є ключовим чинником, що сприяє загальному розвитку особистості, адаптації до швидко змінених умов соціуму, розширює можливості самореалізації. Для дітей з особливими освітніми потребами розвиток цієї складової частини є не тільки бажаним, але й необхідним елементом успішної соціалізації та інтеграції. Розвиток творчих здібностей школярів нині має значне соціальне значення. Сучасне суспільство потребує не лише кваліфікованих виконавців, але й фахівців, які можуть працювати швидко, якісно та творчо (Моляко, 1991, с. 47).

Проблема методики інтегративного підходу під час навчального процесу полягає в тому, що традиційне навчання не завжди ефективно для таких дітей через специфіку їхнього психофізичного розвитку. Це зумовлює необхідні розробки та впровадження інтегративних підходів, які враховували б індивідуальні особливості кожної дитини та забезпечували комплексний розвиток її творчих здібностей. Інтегративний підхід дозволяє залучити до процесу навчання не лише педагогів, а й психологів, логопедів та інших фахівців, створити тим самим умови для гармонійного розвитку (Ілляш, 2013, с. 58).

З наукового погляду проблема розвитку творчого мислення в дітей з особливими освітніми потребами пов'язана з вивченням процесів компенсації й адаптації в умовах дефекту, а також із розробленням теоретико-методологічних основ корекційної педагогіки та психології. Практична значущість цієї проблеми полягає в удосконаленні педагогічних технологій, спрямованих на розвиток творчого потенціалу таких дітей, що сприяє їхній соціальній адаптації. Отже, постановка проблеми розвитку творчого мислення в дітей з ООП має вагоме значення як для наукових досліджень, так і для практичної діяльності у сфері спеціальної й інклюзивної освіти на сучасному етапі.

У сучасній науковій літературі питання розвитку творчого мислення в дітей з особливими освітніми потребами привертає підвищену увагу дослідників і практиків.

Психолого-педагогічні дослідження таких учених, як Г. Альтшуллер, Ш. Амонашвілі, В. Біблер, Е. Боно, П. Гальперін, Є. Ільїн, О. Матюшкін, М. Миревич, Дж. Ніренберг і Я. Пономарьов, підтверджують, що творче мислення є ключовим інструментом для розв'язання численних життєвих проблем. Сутність психолого-педагогічного супроводу та своєчасного надання корекційно-реабілітаційної допомоги дітям із порушеннями в умовах інклюзивного навчання роз-

кривають науковці В. Бондар, В. Засенко, А. Колупаєва, І. Мамайчук, М. Малофєєв, В. Синьов, В. Тарасун, О. Хохліна, Л. Шипіцина, Н. Шматко й інші. Проблему розвитку творчих здібностей у дітей досліджували такі вчені, як Л. Виготський, І. Лернер, С. Сисоєва та Б. Теплов.

У всіх дітей із нормальним інтелектуальним розвитком можна виховати риси творчої особистості. Інтеграція знань із різних галузей наук є ключовим аспектом у дослідженні та практиці розвитку творчого мислення в дітей з ООП. Загалом, аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про значний прогрес у розв'язанні проблеми розвитку творчого мислення в дітей з ООП. Проте залишається багато невирішених питань, що стосуються методів оптимізації, забезпечення інтегративного підходу та впровадження новітніх технологій у практику інклюзивної освіти. Подальші дослідження мають зосередитися на розробленні комплексних програм, які враховують індивідуальні потреби кожної дитини та забезпечують максимальний розвиток її творчості (Миронова, 2016, с. 164).

Актуальність дослідження полягає у значному зростанні кількості дітей з різними порушеннями в Україні та необхідності їх успішної інтеграції в суспільство. Умови інклюзивної освіти вимагають створення ефективних методик і підходів для надання корекційно-реабілітаційної допомоги, що сприяє повноцінному розвитку, навчанню та соціалізації дітей з ООП. Це дослідження покликане розкрити сучасні методи та стратегії, які забезпечують успішну реабілітацію й інтеграцію таких дітей у навчальне середовище.

Зростання кількості людей з особливими потребами в Україні підкреслює актуальність інклюзивного навчання для всієї освітньої системи загалом і для «особливих» дітей зокрема. Вони всі потребують успішної інтеграції в суспільство. Цього потребують також і освітні заклади, щоб на рівні з усіма брати активну участь у спільному навчально-виховному процесі, соціальній адаптації, корекційно-реабілітаційній допомозі тощо.

Тому для української системи освіти важливо переосмислити стереотипи щодо «особливих» дітей. Упровадження інклюзивної освіти в навчальне середовище закладів освіти сприяє взаємодії дітей з особливими освітніми потребами з нормотиповими дітьми, дозволяє спостерігати за їхніми діями та діяльністю, наслідувати окремі вчинки, набувати соціального досвіду, розкрити свою індивідуальність і таким чином підвищувати свою самооцінку й інтеграцію в суспільство. Інклюзивний підхід передбачає створення сприятливого для всіх учасників навчального процесу безпечного психологічного середовища, яке гарантує необхідні умови для внутрішньої безпеки, розкриття індивідуальності, реалізації внутрішнього потенціалу й успішної соціалізації.

Основною метою статті є дослідження й обґрунтування інтегративного підходу до розвитку творчого мислення в дітей з особливими освітніми потребами.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна філософія освіти робить акцент на інклюзії й інтеграції, що спрямовані на забезпечення рівних освітніх можливостей для всіх дітей, зокрема й дітей з особливими потребами. Важливим аспектом цього підходу є розвиток творчого мислення, яке сприяє самореалізації, соціалізації й особистісному зростанню кожної дитини. Нині в Україні тривають суттєві освітні трансформації, спрямовані на реалізацію інклюзивної освіти. Це стало ключовим напрямом реформування освітньої системи, який відповідає європейським принципам і стандартам. Обраний державою курс на створення належних умов для навчання дітей з ООП є важливим кроком на шляху до впровадження європейських стандартів у сфері освіти.

Інклюзивна освіта є одним з основних напрямів реформування освітніх систем у багатьох європейських країнах. Основною метою такого навчання є реалізація права на освіту для осіб з ООП (Ленів, 2014, с. 119).

Це підкреслює важливість забезпечення рівних можливостей для всіх учнів, незалежно від їхніх фізичних, розумових чи соціальних особливостей.

На міжнародній конференції ООН з питань освіти, науки і культури «Інклюзивна освіта: шлях у майбутнє» зазначалося, що впровадження інклюзії в освіту є центральним питанням для забезпечення високоякісної освіти та створення більш інклюзивних суспільств. Освіта розглядається як ключовий засіб розвитку людського капіталу, підвищення економічних показників, розширення можливостей громадянства і подолання маргіналізації. Вона сприяє розвитку здатності особи ухвалювати власні рішення, формувати свою долю й активно брати участь у суспільному житті.

В Україні пріоритетність інклюзивної освіти нині полягає в переході до міжнародно-правових зобов'язань, які передбачають забезпечення інклюзивної освіти на всіх рівнях на основі принципу рівності можливостей. Цей перехід означає відмову від медичної моделі сприйняття особи на користь соціальної, що акцентує увагу на адаптації соціокультурного середовища до потреб людини. Особа, яка стикається з бар'єрами у функціонуванні через порушення стану здоров'я або культурні та соціальні відмінності, може стати повноцінним членом суспільства за умови належної підтримки, яка компенсує ці бар'єри (Рібцун, 2020, с. 157).

У сучасному освітньому середовищі інклюзивна освіта набуває все більшого значення, оскільки вона спрямована на забезпечення рівних можливостей для всіх учнів, незалежно від їхніх особливих потреб. Одним із ключових аспектів інклюзивної освіти є розвиток творчого мислення дітей з особливими потребами. Інтегративний підхід до цієї проблеми стає фундаментом сучасної філософії освіти, що враховує індивідуальні особливості кожної дитини та сприяє її самореалізації.

Значне збільшення кількості осіб з особливими потребами в Україні підтверджує важливість теми інклюзивного навчання для всієї системи освіти загалом і для «особливих» дітей зокрема. Усі вони потребують успішної інтеграції в суспільство, а також потребують її й освітні заклади, щоб на рівні з усіма брати активну участь у спільному навчально-виховному процесі, процесі соціальної адаптації, корекційно-реабілітаційної допомоги тощо.

Творче мислення є однією із ключових компетенцій, необхідних для успішної адаптації в сучасному світі. Воно дозволяє дітям знаходити нестандартні рішення, розвивати креативність і здатність до інновацій. Для дітей з особливими потребами розвиток творчого мислення має особливе значення, оскільки сприяє їхньому соціальному включенню, підвищує самооцінку та впевненість у власних силах.

Процес інтеграції дітей з особливими освітніми потребами й обмеженими функціональними можливостями в загальноосвітній простір є невідворотним на сучасному етапі розвитку суспільства і його гуманістичних цінностей. Щоб цей процес був справді ефективним, необхідно забезпечити три ключові умови:

1. Навчання кожної дитини відповідно до її індивідуальних освітніх потреб і розвитку.
2. Можливість для дитини відвідувати навчальний заклад, залишаючись у сім'ї, а для батьків – виховувати власну дитину.
3. Розширення кола спілкування дитини та підвищення її соціальної адаптації.

Розвиток творчого мислення у дітей з ООП є складним і багатогранним процесом, що потребує врахування індивідуальних особливостей кожної дитини. Основні теоретичні положення, на яких базується інтегративний підхід, такі: поєднання різних освітніх дисциплін і видів діяльності в єдиний навчальний процес, що сприяє комплексному розвитку дитини; використання міждисциплінарних зв'язків для формування цілісного світогляду в учнів; розвиток критичного мислення та креативності через інтеграцію знань із різних сфер; орієнтація на індивідуальні можливості та потреби дитини з метою оптимізації її навчального процесу; застосування методів активного навчання, що стимулюють самостійне мислення і творчу активність. Окрім того, інтегративний підхід спирається на ідею розвитку дитини у процесі спільної діяльності та взаємодії з однолітками та дорослими,

що відповідає концепції соціального конструктивізму. Важливим аспектом є також забезпечення емоційного та психологічного комфорту дітей з особливими освітніми потребами, що досягається через адаптацію навчальних матеріалів і методик до їхніх індивідуальних можливостей. Отже, інтегративний підхід дозволяє створити гнучку, динамічну освітню систему, яка сприяє гармонійному розвитку особистості кожної дитини, з урахуванням її унікальних потреб і потенціалу (Колупаєва, 2016, с. 7).

Інтегративний підхід також ураховує значення середовища в розвитку дитини, орієнтуючись на створення умов, що сприяють її всебічному розвитку. Це охоплює як фізичне середовище, що має бути безпечним і таким, що стимулює, так і соціальне, де взаємодія з іншими дітьми та педагогами сприяє формуванню комунікативних навичок і соціальної компетентності. Важливим є також урахування культурного контексту, у якому відбувається навчання, що дозволяє адаптувати навчальні матеріали та методики до реальних життєвих ситуацій і потреб учнів. Інтегративний підхід ставить за мету не лише передання знань, а й розвиток критичного мислення, самостійності, творчих здібностей і впевненості в собі, що є важливими для успішної соціалізації й адаптації дітей з особливими освітніми потребами.

У межах інтегративного підходу велике значення надається індивідуалізації навчального процесу, що забезпечує врахування особливостей кожної дитини. Це досягається шляхом диференціації завдань і форм навчання, що дозволяє враховувати темп і стиль навчання кожного учня. Окрім того, інтегративний підхід передбачає активне залучення батьків і широкої громади до освітнього процесу, що сприяє створенню єдиного виховного простору та підтримки зусиль педагогів у розвитку дитини.

Завдяки такому підходу забезпечується послідовне та цілісне навчання, яке сприяє формуванню в дітей з особливими освітніми потребами ключових компетентностей, необхідних для успішної життєдіяльності та подальшої інтеграції в суспільство. Інтегративний підхід, таким чином, створює умови для максимального розкриття потенціалу кожної дитини, незалежно від її особливостей розвитку (Атаманчук, 2014, с. 12).

Окрім того, інтегративний підхід передбачає використання різноманітних методів і технологій навчання, які сприяють активній участі дитини в навчальному процесі. Це може передбачати застосування інтерактивних засобів, як-от мультимедійні ресурси, ігрові технології, проєктні методи та групова робота. Такий підхід дозволяє зробити навчання більш цікавим і мотивуючим, що особливо важливо для дітей з особливими освітніми потребами.

Застосування інтегративного підходу також вимагає від педагогів високого рівня професійної компетентності, зокрема вміння адаптувати навчальні матеріали, планувати й організувати освітній процес з урахуванням індивідуальних потреб дітей. Це передбачає постійне професійне зростання педагогів, їхню готовність до інновацій та співпраці з іншими спеціалістами, як-от психологи, логопеди та соціальні працівники. У результаті інтегративний підхід сприяє створенню інклюзивного освітнього середовища, де кожна дитина може відчувати себе повноцінним учасником навчального процесу, що сприяє розвитку її самостійності, соціальних навичок і впевненості у власних силах.

Методика реалізації інтегративного підходу в освітньому процесі передбачає поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю та забезпечення міждисциплінарної взаємодії. В основі методики лежить принцип поступового і комплексного впровадження знань і навичок у різні аспекти життя дитини з особливими освітніми потребами (Ілляш, 2013, с. 58).

1. Міждисциплінарне планування. Передбачає спільну роботу педагогів різних спеціальностей для створення навчальних програм, які враховують усі аспекти розвитку дитини. Це дозволяє забезпечити цілісність навчального процесу й уникнути дублювання матеріалу.

2. Проєктна діяльність. Методика активно використовує проєкти, які інтегрують знання з різних дисциплін і сприяють розвитку критичного мислення та творчості. Проєктні завдання

можуть бути адаптовані до індивідуальних потреб кожної дитини, що дозволяє врахувати її сильні та слабкі сторони.

3. Ігрові технології. Використання гри як інструменту навчання дозволяє зробити процес засвоєння матеріалу цікавим і мотивуючим. Це особливо ефективно для дітей з особливими освітніми потребами, оскільки гра дозволяє поєднувати навчання з розвитком соціальних і комунікативних навичок.

4. Індивідуальні освітні маршрути. Методика передбачає створення індивідуальних освітніх планів для кожної дитини, що включають цілі, завдання та методи навчання, адаптовані до її особливих потреб. Це дозволяє забезпечити максимально ефективне навчання з урахуванням індивідуальних темпів розвитку.

5. Інтерактивні технології. Використання мультимедійних засобів і цифрових ресурсів сприяє підвищенню залученості дітей у навчальний процес, стимулює їх активну участь і полегшує засвоєння складних концепцій.

6. Рефлексія та самооцінка. Важливим елементом методики є включення етапів рефлексії та самооцінки, що дозволяє дитині усвідомлювати свої досягнення та складнощі, а також сприяє розвитку відповідальності та самостійності.

7. Співпраця з родиною. Методика активно залучає батьків до навчального процесу, що забезпечує підтримку з боку сім'ї та допомагає створити єдиний освітній простір для дитини.

Висновки. Результати дослідження показують, що інтегративний підхід є дієвим інструментом для розвитку творчого мислення в дітей з особливими освітніми потребами. Практичні рекомендації включають такі аспекти: створення умов для багатогранної взаємодії між різними видами діяльності, використання інтеграції мистецтв у навчальному процесі, залучення дітей до проектною діяльності, що сприяє розвитку креативного мислення, а також адаптацію освітніх матеріалів з урахуванням індивідуальних потреб учнів. Важливим є також упровадження диференційованого підходу до оцінювання результатів навчання, що дозволяє враховувати особливості кожної дитини та стимулювати її творчий потенціал. Використання міждисциплінарних методів, як-от арттерапія, музикотерапія й інтерактивні навчальні засоби, забезпечує всебічний розвиток творчих здібностей дитини.

Список використаної літератури

1. Атаманчук Н. Психологічна готовність дітей з особливими потребами до школи в умовах інклюзивної освіти. *Наука і освіта*. 2014. № 6. С. 11–15.
2. Ашиток Н. Проблеми інклюзивної освіти в Україні. *Людинознавчі студії. Педагогіка*. 2015. Вип. 1(33). С. 4–11.
3. Бех І. Інтеграція як освітня перспектива. *Початкова школа*. 2002. № 5. С. 5–7.
4. Ілляш С. Інтегрований підхід до навчання у початковій школі, його педагогічна цінність. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені І. Франка / ред.-упор. : В. Ільницький та ін. Дрогобич : Посвіт, 2013. Вип. 6. Ч. II. С. 57–65.*
5. Колупасва А., Таранченко О. Освіта дітей з особливими потребами за часів незалежності України: етапність у стратегічному вимірі. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2016. № 3(79). С. 7–18.
6. Лепетченко М. В. Творче самовираження дошкільників із порушеннями мовлення як педагогічна проблема. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2015. № 6. С. 17–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2015_6_6
7. Ленів З. Особливості реалізації інклюзії та підготовки відповідних фахівців: проблеми, досвід, перспективи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету*

імені М. П. Драгоманова. Серія 19 «Корекційна педагогіка та спеціальна психологія». 2014. Вип. 28. С. 119–125.

8. Миронова С. Педагогіка інклюзивної освіти : навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т імені Івана Огієнка, 2016. 164 с.

9. Моляко В. Концепція виховання творчої особистості. *Рідна школа*. 1991. № 5. С. 47–51.

10. Рібцун Ю. Діалогова взаємодія педагогів та учнів початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення (1–2, 3–4 класи) («Мистецька галузь», «Технологічна галузь»). *Стандартизація навчально-методичного забезпечення навчання молодших школярів з тяжкими порушеннями мовлення : навчально-методичний посібник*. Київ : Ін-т спец. педагогіки і психології імені М. Ярмаченка НАПН України, 2020. 57 с.

References

1. Atamanchuk, N. M. (2014). Psykhologichna hotovnist ditey z osoblyvymy potrebamy do shkoly v umovakh inklyuzyvnoho navchannya [Psychological readiness of children with special needs for school in the conditions of inclusive education]. *Nauka i osvita – Science and education*, 6, 11–15 [in Ukrainian].

2. Ashytok, N. (2015). Problemy inklyuzyvnoyi osvity v Ukrayini [Problems of inclusive education in Ukraine]. *Liudynoznavchi studii. Pedahohika – Humanities studies. Pedagogy*, 1(33), 4–11 [in Ukrainian].

3. Bekh, I. D. (2002). Intehratsiya yak osvitnya perspektyva [Integration as an educational perspective]. *Pochatkova shkola – Primary school*, 5, 5–7 [in Ukrainian].

4. Illyash, S. (2013). Intehrovanyy pidkhid do navchannya v pochatkoviy shkoli, yoho pedahohichne znachennya [An integrated approach to learning in primary school, its pedagogical value]. *Aktualni problemy humanitarnykh nauk: mizhvuz.zb. nauk prats molodykh uchenykh – Topical issues of the humanities: interuniversity collection of scientific papers of young scientists*, 6, Ch. II, 57–65. Drohobych: Posvit [in Ukrainian].

5. Kolupayeva, A., & Taranchenko, O. (2016). Osvita ditey z osoblyvymy potrebamy za chasiv nezalezhnosti Ukrayiny: poetapnist u stratehichnomu vymiri [Education of children with special needs during the independence of Ukraine: phasing in a strategic dimension]. *Osoblyva dytyna: navchannya ta vykhovannya – A special child: education and upbringing*, 3(79), 7–18 [in Ukrainian].

6. Lepetchenko, M. V. (2015). Creative expression of preschoolers with speech disorders as a pedagogical problem [Creative Expression of Preschoolers with Speech Disorders as a Pedagogical Problem]. *Vykhovannya ta rozvytok obdarovanoyi osobystosti – Education and development of a gifted personality*, (6), 17–20. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2015_6_6 [in Ukrainian].

7. Leniv, Z. P. (2014). Osoblyvosti vprovadzhennya inklyuziyi ta pidhotovky profilnykh spetsialistiv: problemy, dosvid, perspektyvy [Peculiarities of implementation of inclusion and training of specialized specialists: problems, experience, prospects]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 19 «Korektsiina pedahohika ta spetsialna psykhologhiia» – Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 19 «Correctional Pedagogy and Special Psychology»*, 28, 119–125 [in Ukrainian].

8. Myronova, S. P. (2016). Pedahohika inklyuzyvnoyi osvity [Pedagogy of inclusive education]. Kamianets-Podilskyi: Kamianets-Podilskyi nats. un-t imeni Ivana Ohiiienka [in Ukrainian].

9. Molyako, V. O. (1991). Kontseptsiya vykhovannya tvorchoyi osobystosti [The concept of education of a creative personality]. *Ridna shkola – Native school*, (5), 47–51 [in Ukrainian].

10. Ribtsun, Yu. V. (2020). Dialohichna vzayemodiya vchytelya ta uchniv pochatkovykh klasiv z tyazhkymy porushennyamy movlennya (1–2, 3–4 klasy) («Mystetska haluz», «Tekhnologichna haluz») [Dialogue interaction between teachers and students of primary classes with severe speech disorders (1–2, 3–4 grades) («Art branch», «Technology branch»)]. *Standartyzatsiya navchalno-*

metodychnoho zabezpechennya navchannya molodshykh shkoliariv z tyazhkymy porushennyamy movlennya – Standardization of teaching-methodical support for teaching younger schoolchildren with severe speech disorders. К.: In-t spets. pedahohiky i psykhohohiyi imeni M. Yarmachenka NAN Ukrayiny [in Ukrainian].

Звєкова В. К. Інтегративний підхід до проблеми творчого мислення дитини з особливими освітніми потребами

У статті досліджено інтегративний підхід до розвитку творчого мислення в дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Автором визначено основні теоретичні підходи, які лежать в основі цього методу, зокрема культурно-історичний підхід, теорії компенсації й адаптації, а також корекційно-розвивальні методики. Творче мислення є однією із ключових складових частин гармонійного розвитку особистості, яка є успішною в соціалізації й адаптації в суспільстві. Для дітей з особливими освітніми потребами (ООП) формування творчого мислення стає особливо актуальним, оскільки воно допомагає їм подолати бар'єри, зумовлені специфікою розвитку. Інтегративний підхід у роботі з такими процедурами забезпечує взаємодію різних фахівців, що забезпечує всебічну підтримку і розвиток. Інтегративний підхід до розвитку творчого мислення дітей з особливими освітніми потребами є ефективним інструментом для досягнення успішної соціалізації й адаптації таких дітей у суспільстві. Міждисциплінарна співпраця та використання адаптованих методів навчання сприяють розвитку творчих здібностей, що є ключовим аспектом гармонійного розвитку особистості.

Проведено емпіричне дослідження, спрямоване на оцінювання ефективності міждисциплінарного підходу, що включає арттерапію, музикотерапію й інтерактивні навчальні засоби, на розвиток творчого мислення дітей з особливими освітніми потребами. Результати показали значне підвищення рівня творчої активності та креативного мислення в дітей. Висвітлено важливість індивідуалізації навчання та залучення різних фахівців до процесу розвитку творчих здібностей. У статті також представлено перспективи подальших досліджень, зокрема, розширення дослідницької бази, розроблення нових методик і вивчення довготривалих ефектів розвитку інтелекту.

Ключові слова: інтегративний підхід, творче мислення, діти з особливими освітніми потребами, інклюзивна освіта, арттерапія, музикотерапія, розвиток.

Zvekova V. An integrative approach to the problem of creative thinking of a child with special educational needs

The article presents an integrative approach to the development of creative thinking in children with special educational needs (SEN). The author defines the main theoretical approaches that underlie this method, in particular, the cultural-historical approach, theories of compensation and adaptation, as well as corrective and developmental methods. Creative thinking is one of the key components of harmonious personality development, which is a successful socialization and adaptation in society. For children with special educational needs (SEN), the formation of creative thinking becomes especially relevant, as it will help them overcome the barriers provided by the specifics of development. An integrative approach in working with such procedures ensures the interaction of various specialists, which ensures comprehensive support and development. An integrative approach to the development of creative thinking of children with special educational needs is an effective tool for achieving successful socialization and adaptation of such children in society. Interdisciplinary cooperation and the use of adapted teaching methods contribute to the development of creative abilities, which is a key aspect of harmonious personality development.

An empirical study aimed at evaluating the effectiveness of an interdisciplinary approach, which includes art therapy, music therapy and interactive educational tools, in the development of creative

thinking of children with SEN was conducted. The results showed a significant increase in the level of creative activity and creative thinking in children. The importance of individualization of training and involvement of various specialists in the process of development of creative abilities is highlighted. The article also presents the prospects for further research, in particular, the expansion of the research base, the development of new methods, and the study of the long-term effects of intelligence.

Key words: integrative approach, creative thinking, children with special educational needs, inclusive education, art therapy, music therapy, development.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Стаття надійшла до редакції 28.08.2024 р.
Прийнято до друку 29.11.2024 р.